

PÕLLUMAJANDUSE REGISTRITE
JA INFORMATSIOONI AMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

ABIKS TAOTLEJALE

Eesti maaelu arengukava 2014-2020

Loomade heaolu toetus

Taotluse vastuvõtt 2.– 22. maini

Tallinn

Tartu

2017

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED	
2017. AASTAL	3
2. LOOMADE HEAOLU TOETUSE (LHT) NÕUDED	3
2.1. Veised ja vasikad	5
2.1.1. Karjatamise põhitegevus	5
2.1.2. Piimatõugu vasikate põhitegevus	6
2.2. Hobused	7
2.3. Lambad ja kitsed	8
2.4. Sead	9
2.5. Munakanad	11
2.6. Toetatav lisategevus	12
3. TAOTLEMINE	13
3.1. Taotluse täitmine	13
3.1.1. Taotluse täitmine vanas e-PRIAs	13
3.1.2. Taotluse täitmine paber kandjal	14
4. TAOTLUSE ESITAMINE	14
5. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE	
MENETLEMISE LÕPETAMINE	16
5.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse	
esitamist	17
5.2. Taotlusel esitatud andmete muutmine	17
5.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine)	17
5.4. Vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud	18
6. TAOTLUSE KONTROLLIMINE	18
6.1. Administratiivne kontroll	18
6.2. Kohapealne kontroll	19
7. TOETUSE VÄHENDAMINE	20
8. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE	21
9. TOETUSE MAKSMINE	22
10. OTSUSE VAIDLUSTAMINE	23
11. TOETUSE TAGASINÕUDMINE	23
12. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE	23
13. LHT TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID	23
13.1. Eesti õigusaktid	23
13.2. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu ning Komisjoni määrused	24
13.3. Muud dokumendid	24

1. EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2014–2020 PINDALA- JA LOOMATOETUSED 2017. AASTAL

13. veebruaril 2015. aastal kiitis Euroopa Komisjon heaks [Eesti maaelu arengukava 2014–2020](#) (edaspidi MAK). 2017. aastal saab taotleda järgmisi MAK toetusi ([maaeluministri 19.01.2017 määrus nr 8 „2017. aastal „Eesti maaelu arengukava 2007–2013” ja „Eesti maaelu arengukava 2014–2020” alusel antavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kohased maaelu arengu toetused“](#)):

1. Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede ehk põllumajanduslik keskkonnatoetus:
 - 1.1. Keskkonnasõbraliku majandamise toetus (KSM)
 - 1.2. Piirkondlik mullakaitse toetus (MULD)
 - 1.3. Keskkonnasõbraliku aianduse toetus: keskkonnasõbraliku puuvilja- ja marjakasvatuse toetus (KSA) ja keskkonnasõbraliku köögivilja-, ravimtaime- ja maitsetaimakasvatuse ning maasikakasvatuse toetus (KSK)
 - 1.4. Kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus (SORT)
 - 1.5. Ohustatud tõugu looma pidamise toetus (OTL)
 - 1.6. Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus (PLK)
2. Mahepõllumajandusele ülemineku toetus ja mahepõllumajandusega jätkamise toetus (MAH)
3. Loomade heaolu toetus (LHT)
4. Natura 2000 alal asuva põllumajandusmaa kohta antav toetus (NAT)
5. Natura 2000 erametsamaa toetus (NAM)

Käesolev “Abiks taotlejale” käsitleb ainult loomade heaolu toetuse taotlemiseks vajalikku infot.

2. LOOMADE HEAOLU TOETUSE (LHT) NÕUDED

Maaeluministri 30. aprilli 2015 määrus nr 56 „[Loomade heaolu toetus](#)“ kehtestab loomade heaolu toetuse andmise tingimused ja korra.

Toetust antakse looma heaolu soodustavate tegevuste elluviimise eest ühe kalendriaasta jooksul.

Toetust võib taotleda nõuetekohaste veiste, vasikate (alla kuue kuu vanune veis), hobuste, sigade, lammaste või kitsede kohta, kelle arv kokku vastab vähemalt kahele loomühikule, või vähemalt 50 nõuetekohase munakana kohta.

Näiteks võib toetust taotleda 5 lamba ja 5 sea kohta, sest loomi kokku on 2,25 loomühikut. Kui soovitakse taotleda toetust munakanade heaolunõuete täitmise eest, siis peab toetust taotlema vähemalt 50 munakana kohta. Kui toetust taotletakse vähemalt 50 munakana kohta, võib teisi loomi olla taotlusel märgitud alla 2 loomühiku.

Loomühikute arvestamise koefitsiendid loomarühmade kaupa on järgmised:

- 1) vähemalt kuue kuu vanune veis 1;
- 2) vähemalt kuue kuu vanune hobune 1;
- 3) vasikas 0,4;
- 4) emis 0,5, muu siga 0,3;
- 5) lammas 0,15;
- 6) kits 0,15;
- 7) munakana 0,014.

Toetust võib taotleda sigade ja munakanade kohta, keda peetakse kohustuseaastal põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones.

Toetust võib taotleda hobuste kohta, keda peetakse kohustuseaastal põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones või -rajatises, mis kaitseb loomi halbade ilmastikuolude eest.

Toetust võib taotleda veiste, vasikate, lammaste ja kitsede kohta, kui taotleja peab nimetatud loomarühma kuuluvaid loomi vähemalt kohustuseaasta 1. jaanuarist kuni 1. aprillini ja 1. detsembrist 31. detsembrini põllumajandusloomade registris registreeritud loomakasvatushoones või -rajatises, mis kaitseb loomi halbade ilmastikuolude eest. Lisaks riiklikus ehitisteregistris registreeritud hoonetele loetakse nõuetekohaseks ka teised katusega ja puidust, kilest või muust sobivast materjalist välispiiretega loomade pidamiseks kasutatavad siseruumiga ehitised.

Toetust ei või taotleda nende loomade kohta, kelle kohta taotletakse samal aastal MAK 2007–2013 mahepõllumajandusliku tootmise toetust või kes võetakse arvesse arengukava kohase mahepõllumajanduse toetuse maksmisel või kes on kantud mahepõllumajanduse registrisse mahepõllumajanduslikult peetavate loomadena.

Toetust võib taotleda munakanade kohta, kui taotleja ei pea munakanu puuris, vaid peab kõiki munakanu alternatiivmeetodil põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ 4. peatüki 2. jao mõistes.

Alates 01.04.2017 keelab Veterinaar – ja Toiduameti (VTA) peadirektor käskkirjaga nr 51 „Täiendavate loomatauditõrje abinõude kehtestamine lindude gripi ohu vähendamiseks“ lindude pidamise välitingimustes. Välitingimustes võib pidada ainult juhul, kui lindude sees pidamine kahjustab lindude heaolu. Täpsemalt saab lugeda VTA [kodulehelt](#).

Toetust võib taotleda munakanade kohta, kui taotleja peab munakanade üle arvestust vähemalt kohustuseaastale eelnenud aasta 1. maist kuni kohustuseaasta 30. aprillini. Arvestust tuleb säilitada vähemalt 2020. aasta lõpuni.

Arvestuses kajastatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) munakana karja toomise ja karjast välja liikumise kuupäev;
- 2) munakanade kuu keskmine arv karjas;
- 3) andmed munade realiseerimise kohta.

Toetusõigusliku looma puhul järgib taotleja üldisi loomade identifitseerimise, põllumajandusloomade registrisse kandmise ja arvestuse pidamise nõudeid, mis on sätestatud [loomatauditõrje seaduses](#), Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määruses nr 103 „[Põllumajandusloomade register](#)“ ja põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruses nr 128 „[Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord](#)“.

Toetusõiguslikkuse nõuded taotlejale

Toetust võib taotleda põllumajandusega tegelev füüsiline isik, füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik või juriidilise isiku staatuseteta ühendus, kes on aktiivne põllumajandustootja.

Nõuetele vastavus

Toetuse saaja täidab kohustuseperioodi jooksul oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)“ sätestatud nõudeid ning [kohustuslikke majandamisnõudeid](#). Nõuetele vastavuse süsteem ja nõuded on pikemalt kirjeldatud „[Nõuetele vastavus ja rohestamine 2017](#)“ trükises ja [PRIA kodulehel](#).

2.1. Veised ja vasikad

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda veise ja vasika kohta, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud ja kelle andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud, kelle üle peetakse nõuetekohast arvestust ning keda taotleja peab vähemalt taotluse esitamise kalendriaasta (edaspidi *kohustuseaasta*) 2. maist kuni 31. augustini.

Vasikateks loetakse need veised, kes on 2. mai seisuga alla kuue kuu vanused. Veiste ja vasikate kohta toetuse taotlemisel märgib taotleja taotlusele need loomad, kelle kohta toetust taotleb ning keda hoiab karjas vähemalt 2. maist kuni 31. augustini k.a.

Taotlusel märgitud veiste ja vasikate asendamine pidamisperioodil ei ole lubatud!

2.1.1. Karjatamise põhitegevus

Baasnõuded veiste ja vasikate pidamisel, kui täidetakse karjatamise põhitegevuse nõudeid

Kui taotletakse toetust veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktis 1, [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 ning põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 90 „[Nõuded veise pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta](#)“ § 15 lõigetes 1 ja 4 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- väliaedik ja karjamaa on looma tervisele ohutud;
- loomale mittesobivate ilmastikutingimuste korral tuleb veist nende eest kaitsta või mitte lasta teda karjamaale;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Piimatõugu vasikate loomarühma kohta võib taotleda toetust kas eespool toodud veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest või piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest. Piimatõuks loetakse järgmised tõud: eesti holstein (EHF), eesti punane (EPK), eesti maatõug (EK), šviitsi (AP), äärširi (FA) ja dzörsi (JER). Kui taotleja täidab vasikate osas mõlemaid nõudeid, tuleb taotluse lisas siiski märkida, milliste nõuete täitmise eest piimatõugu vasikate kohta toetust taotletakse. Taotletavate piimatõugu vasikate puhul tuleb valida sama põhitegevus, st kas loomi karjatatakse või täidetakse piimatõugu vasikate heaolu nõudeid!

Toetatavad karjatamise põhitegevuse nõuded veiste ja vasikate pidamisel

Kui taotletakse toetust veiste ja vasikate karjatamise nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal järgmisi nõudeid:

- 1) veiseid ja vasikaid karjatatakse karjatamisperioodil, mis kestab vähemalt 1. juunist kuni 31. augustini, karjamaal vähemalt taotlusel märgitud arvul;
- 2) rohumaad ei tohi üle karjatada.

Alates 2016. aastast ei ole karjatamise üle peetava arvestuse nõue toetatava põhitegevuse nõue, vaid baasnõue (kehtib lisaks veistele ka hobuste, lammaste ja kitsede loomagrupid taotlemise korral) ning [veeseaduse](#) kohaselt kannab taotleja loomade karjatamise andmed põlluraamatusse. Karjatatavad loomad ei pea olema samad, kelle kohta taotlusvormil toetust taotleti ja keda taotleja hoiab oma karjas vähemalt 2. maist 31. augustini, kuigi eeldatavasti on tegu vähemalt suures osas samade loomadega.

2.1.2. Piimatõugu vasikate põhitegevus

Baasnõuded piimatõugu vasikate pidamisel, kui täidetakse piimatõugu vasikate põhitegevuse nõudeid

Kui taotletakse toetust piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 23. oktoobri 2002. a määruse nr 78 [„Nõuded vasikate pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele“](#) §-des 3 ja 7 ning § 8 lõigetes 2 ja 4 sätestatud nõuded ja [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikes 3 ning põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määruse nr 21 [„Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord“](#) § 15 lõikes 1 sätestatud nõuded:

- vasikat ei tohi pidada lõastatult, välja arvatud rühmana ühissulus peetav vasikas, keda võib lõastada korraga kuni üheks tunniks piima või piimasaaduste andmise ning vajaduse korral veterinaarsete menetluste läbiviimise ajaks;
- lõastamisvahend ei tohi põhjustada vasika vigastumist ega lämbumist. Lõõg võimaldab vasikal ilma raskusteta maha heita, lamada ja üles tõusta ning ennast puhastada. Lõastamisvahendeid tuleb regulaarselt kontrollida;
- vasikal ei tohi kasutada suukorvi;
- kui vasikaid peetakse rühmana, siis peab selleks kasutatavas ühissulus olema vähemalt 1,5 m² vaba põrandapinda iga alla 150 kilogrammise vasika kohta, vähemalt 1,7 m² vaba põrandapinda iga 150 kuni 220 kilogrammise vasika kohta ning vähemalt 1,8 m² vaba põrandapinda iga üle 220 kilogrammise vasika kohta;
- vasikat ei tohi pidada üksiksulus, kui ta on üle 8 nädala vanune, välja arvatud veterinaararsti ettekirjutusel seoses looma tervisliku seisundiga või kui vasikaid peetakse majapidamises, kus on vähem kui 6 vasikat või juhul, kui vasikat peetakse teda imetava lehma juures;
- operatsioone ja muid veterinaarseid menetlusi ning loomade mikrokiipimist teeb veterinaararst. Veterinaararsti otsesel juhendamisel ja vastutusel võib operatsioone ja muid veterinaarseid menetlusi teha ka loomaarstiõppe õppekava üliõpilane. Üliõpilase tegevus loetakse selle veterinaararsti tegevuseks, kelle juhendamisel ta tegutseb. Lühiajalisi ja vähest valu tekitavaid lubatud menetlusi võib läbi viia ka vastava ettevalmistusega isik;
- loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. Arvestuses kajastatakse:
 - 1) looma või loomarühma identifitseerimise andmed;
 - 2) kasutatud ravimi või ravimsööda nimetus ja manustatud kogus;
 - 3) andmed ravimi väljastanud veterinaararsti või apteegi kohta;
 - 4) ravimi manustamise kuupäev ja andmed manustaja kohta;
 - 5) veterinaararsti etteantud manustamisviis ja raviskeem;
 - 6) määratud keeluaeg.

Toetatavad põhitegevuse nõuded piimatõugu vasikate pidamisel

Kui taotletakse toetust piimatõugu vasikate heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal kõigi oma majapidamises peetavate piimatõugu vasikate puhul järgmisi nõudeid:

- kui piimatõugu vasikaid peetakse rühmana, on ühissulus vähemalt 2,0 m² vaba põrandapinda iga vasika kohta ning kogu põrandapind on pehme allapanuga kaetud;
- nudistamisel kasutatakse üldanesteesiat koos analgeesiaga või sedatsiooni koos lokaalanesteesia ja analgeesiaga ning selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus, mis sisaldab andmeid nudistatud loomade arvu ja kasutatud ravimite kohta.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest vähemalt kuue kuu vanuse veise kohta on 44 eurot aastas ja alla kuue kuu vanuse veise (*vasikas*) kohta 17,10 eurot aastas.

2.2. Hobused

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda hobuse kohta, kes on nõuetekohaselt identifitseeritud ja kelle andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud, kelle kohta peetakse nõuetekohast arvestust ning keda taotleja peab vähemalt kohustuseaasta 2. maist kuni 31. augustini. Hobuste kohta toetuse taotlemisel märgib taotleja taotlusele need hobused, kelle kohta toetust taotleb ning keda hoiab karjas vähemalt 2. maist kuni 31. augustini. Toetust saab taotleda hobuste kohta, kes on 2. mai seisuga vähemalt kuus kuud vanad. Eestis sündinud hobuste andmed peavad olema põllumajandusloomade registrisse kantud.

Taotlusel märgitud hobuste asendamine ei ole lubatud!

Baasnõuded hobuste pidamisel

Kui taotletakse toetust hobuste heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktides 1 ja 2 ning [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale sobiva hoolduse;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded hobuste pidamisel

Kui taotletakse toetust hobuste heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja järgmisi nõudeid:

1) hobuseid karjatatakse karjatamisperioodil, mis kestab vähemalt 1. juunist kuni 31. augustini, karjamaal vähemalt taotlusel märgitud arvul ja täkkudele tagatakse karjatamisperioodil pääs karjamaale või väliaedikusse;

2) rohumaad ei tohi üle karjatada;

3) ühe hektari rohumaad kohta on kuni 1,4 loomühikut karjatatavaid loomi, võttes arvesse kõik taotleja kasutuses olevad rohumaad, taotleja majapidamises 2. mai seisuga peetavad

lambad, kitsed ja mahepõllumajanduse registrisse kantud mahepõllumajanduslikult peetavad veised ning taotlusel märgitud veised ja hobused.

Loomkoormuse arvestamisel võetakse arvesse ainult selle rohumaa pindala, mille kohta taotleja esitab taotlemisel andmed või kohapealse kontrolli käigus kindlaks tehtud tegelik rohumaa pindala, mida taotlejal on õigus kasutada. Juhul kui taotluse põldude ja poollooduslike koosluste lisades esitatud pinnad kattuvad, võetakse rohumaa pind arvesse ühekordselt. Karjatataivate loomadena võetakse arvesse lambad, kitsed ja mahepõllumajanduslikult peetavad veised, vasikad ja hobused, sest neid loomarühmi tuleb seadusandlusest tulenevalt pidada suveperioodil väljas ning tavapraktika kohaselt neid karjatatakse. Lisaks võetakse karjatataivate loomadena arvesse taotlusel märgitud veised ja hobused, keda mahepõllumajanduslikult ei peeta ja keda taotleja karjab seoses loomade heaolu toetuse taotlemisega.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest vähemalt kuue kuu vanuse hobuse kohta 40 eurot aastas looma kohta.

2.3. Lambad ja kitsed

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda lamba kohta, keda taotleja peab kohustuseaasta 2. mai seisuga. Kõik taotleja majapidamises peetavad lambad on nõuetekohaselt identifitseeritud, lammaste andmed olema nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud ja lammaste üle tuleb pidada nõuetekohast arvestust. Taotleja peab lambaid vähemalt kohustuseaasta 2. maist kuni 31. augustini.

Toetust võib taotleda kitse kohta, keda taotleja peab kohustuseaasta 2. mai seisuga. Kõik taotleja majapidamises peetavad kitsed on nõuetekohaselt identifitseeritud, kitsede andmed nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud ja kitsede üle tuleb pidada nõuetekohast arvestust. Taotleja peab kitsi vähemalt kohustuseaasta 2. maist kuni 31. augustini.

Toetuse saamise nõudeid tuleb täita kohustuseaastal kõigi loomade osas, kes taotlusel märgitud loomarühma kuuluvad. Puudub kohustus pidada 31. augustini neid samu lambaid ja kitsi, keda taotleja pidas 2. mai seisuga, samuti puudub kohustus hoida karjas lambaid ja kitsi arvul, mis oli 2. mai seisuga PRIA loomade registris, kuid kui taotletakse toetust näiteks mõlemale loomarühmale, siis peab 31. augustini mõlema loomarühma loomi.

Baasnõuded lammaste ja kitsede pidamisel

Kui taotletakse toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks [loomakaitseaduse](#) § 3 lõike 2 punktis 1, [veeseaduse](#) § 26¹ lõike 8 punktis 5 ning põllumajandusministri 27. augusti 2009. a määruse nr 91 „[Nõuded lamba ja kitse pidamise ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta](#)“ § 7 lõikes 5 ja § 11 lõigetes 1, 3 ja 5 sätestatud nõuded:

- loomapidaja võimaldab loomale vastavalt looma liigile ja eale kohases koguses sööta ja joogivett;
- loomapidaja võtab kasutusele meetmeid, et kaitsta looma kiskja rünnaku eest;
- karjatamisperioodil tagab lambale ja kitsele pääsu karjamaale või väliaedikusse;

- väliaedik ja karjamaa on looma tervisele ohutud. Teravad esemed on eemaldatud. Piirdeaeda hoitakse korras;
- välitingimustes tuleb lammast ja kitse kaitsta halbade ilmastikutingimuste eest. Üleujutuse ohu korral tuleb loom viia turvalisse piirkonda;
- loomapidaja kannab põlluraamatusse andmed karjatamisperioodi, karjatatud loomade liigi ja arvu ning karjamaa asukoha ning pindala kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded lammaste ja kitsede pidamisel

Kui taotletakse toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal kõigi oma majapidamises peetavate lammaste ja kitsede puhul järgmisi nõudeid:

1) lammaste ja kitsede karjatamiseks kasutatavaid karjamaid vahetatakse 1. juuliks vähemalt ühel korral, välja arvatud laidudel ja väikesaartel karjatamise korral;

2) rohumaad ei tohi üle karjatada;

3) lisaks muule söödale kasvatatakse põllumajandusmaal kitsedele ja lammastele sööda täienduseks ja loomade tervise tugevdamiseks vähemalt viit põllumajanduskultuuri, millest vähemalt üks on harilik sigur, harilik leeskputk, aedruut, harilik saialill, suur teeleht, harilik võilill, aedpetersell, piparmünt või harilik palderjan ning teisteks põllumajanduskultuurideks võivad olla harilik nõiahammas, harilik esparsett, valge mesikas, harilik lutsern, valge ristik, roosa ristik, suvivikk, küüslauk, harilik sibul, naeris, aedporgand, redis, söödakapsas ja aedmädarõigas. Ühe lamba või kitse kohta tuleb kasvatada eespool nimetatud põllumajanduskultuure vähemalt 5 m² suurusel alal puhaskultuurina või segus teiste põllumajanduskultuuridega minimaalse põllusuurusega 0,01 ha. Segus kasvatamise korral loetakse nõuetekohaseks põllumajanduskultuur, mida kasvatatakse vähemalt kümnel protsendil põllu pinnast.

Põllu kohta, millele on tehtud märged „LHT ravimtaimed“, ei saa taotleda KSM toetuse raames taotletavat mesilaste korjealade rajamise toetust ning MAH toetust.

Juhul kui taotleja põllumajandusmaal kasvab looduslikult vähemalt viis nõutud kultuuri nõutud mahus ning sellekohane info on esitatud taotluse põldude loetelus (vorm PT50A), siis saab nõude lugeda täidetuks. Silmas tuleb pidada, et poollooduslikul kooslusel kasvavad liigid võetakse arvesse vaid juhul, kui antud kooslusele on moodustatud PRIA põllumassiivide registrisse kantud põllumassiiv (PT50A vormile põllumassiivi number või katastrinumber). Juhul, kui taotlejal ongi ainult püsirohumaad ja poollooduslikud kooslused, millel nõutud mahus ravimtaimi looduslikult ei esine, siis tuleb neid tõesti eraldi külvata või kasvatada. Poollooduslikel kooslustel on liikide külvamine keelatud, samuti ei tohi püsirohumaad üles harida, kuid püsirohumaad uuendamine on lubatud.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest lamba kohta 9 eurot aastas ja kitse kohta 9 eurot aastas.

2.4. Sead

Toetusõiguslik loom

Toetust võib taotleda sigade kohta, keda taotleja peab kohustuseaasta 1. mai seisuga taotlusel märgitud loomakasvatushoones, milles peetavad sead on nõuetekohaselt identifitseeritud, sigade andmed on nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse kantud ja sigade üle peetakse

nõuetekohast arvestust. Loomapidaja esitab PRIAle korra aastas 15. maiks teatise tema peetavate sigade kohta 1. mai seisuga.

Emistele kehtivad samad toetuse nõuded, mis muudele sigadele.

Baasnõuded sigade pidamisel

Kui taotletakse toetust sigade heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 3. detsembri 2002. a määruse nr 80 „[Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele](#)“ § 10 lõigetes 1 ja 3, § 12 lõikes 1, § 5 lõikes 2, § 19 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuded ning [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikes 2 ja põllumajandusministri 23. veebruari 2005. a määruse nr 21 „[Ravimite ning ravimsöötade loomahaiguste ennetamiseks ja raviks kasutamise tingimused ja kord](#)“ § 15 lõikes 1 sätestatud nõuded:

- sigade pidamise ruum või ehitis on ehitatud nii, et iga siga saab seal takistusteta maha heita, lamada ja üles tõusta;
- sigade magamisala on puhas ja sealt tuleb tagada vedelate väljaheidete äravool või nende imendumine kohasesse allapanusse. Sigadele peab võimaldama vaba juurdepääsu magamisalale. Magamisalal on kõikidel sigadel võimalus samaaegselt lamada;
- sigade pidamise ruumi või ehitise põrand on paindumatu ja sile, kuid mitte libe, et vältida sigade vigastumist. Tagatud on vedelate väljaheidete äravool või nende imendumine kohasesse allapanusse;
- lubatud on sellised veterinaarsed menetlused nagu loomade kastreerimine, steriliseerimine, sõrgade lõikamine, loomade tätoveerimine ning mikrokiipimine, põrsaste hammaste ja sabade lõikamine ja väliaedikutes peetavate kultide kärssade rõngastamine. Põrsaste sabasid on lubatud lõigata üksnes juhul, kui see on veterinaararsti otsuse kohaselt nende tervise ja heaolu tagamiseks vältimatult vajalik. Keelatud on loomade kastreerimine pikaäegset valu põhjustaval kudede nekroosi tekitaval viisil;
- iga haigestunud või vigastatud siga saab vajalikku ravi. Veterinaarabi saamiseks tuleb loomapidajal viivitamata kutsuda veterinaararst. Vajadusel tuleb haige või vigastatud siga teistest loomadest eraldada, paigutades ta ruumi, kus on kuiv allapanu;
- kuni seitsme päeva vanuse põrsa silmahammaste lõikamist, kuldi kihvade lühendamist, saba lõikamist, sea kastreerimist meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist ning väliaedikus peetava kuldi kärsa rõngastamist võib kooskõlas [loomakaitseaduse](#) § 9 lõikega 3 läbi viia veterinaararst või vastava ettevalmistusega isik, kellel on kohased teoreetilised teadmised ja praktilised oskused. Saba lõikamist ning sea kastreerimist meetodil, mis ei põhjusta kudede rebenemist, võib üle seitsme päeva vanusel seal läbi viia üksnes veterinaararst, kes kasutab üldnarkoosi ja lokaalanesteesiat;
- loomapidaja peab arvestust põllumajandusloomale manustatud ravimite ja ravimsöötade kohta. Arvestuses kajastatakse:
 - 1) looma või loomarihma identifitseerimise andmed;
 - 2) kasutatud ravimi või ravimsööda nimetus ja manustatud kogus;
 - 3) andmed ravimi väljastanud veterinaararsti või apteegi kohta;
 - 4) ravimi manustamise kuupäev ja andmed manustaja kohta;
 - 5) veterinaararsti etteantud manustamisviis ja raviskeem;
 - 6) määratud keeluaeg.

Toetatavad põhitegevused sigade pidamisel

Kui taotletakse toetust sigade heaolu nõuete täitmise eest, täidab taotleja kohustuseaastal vähemalt taotlusel märgitud loomakasvatushoones peetavate sigade puhul järgmisi nõudeid:

1) sigadele tuleb tagada sisetingimustes allapanuks põhk või hein, sigade pidamise ruumi põrand on allapanuga kaetud ja lamamisala olema kuiv, puhas ning looma jaoks mugav;

2) alla seitsmepäevaste sigade kastreerimisel tuleb kasutada lokaalanesteesiat ja analgeesiat või üldanesteesiat koos analgeesiaga ning selle kohta on veterinaararsti kirjalik kinnitus, mis sisaldab andmeid kastreeritud loomade arvu ja kasutatud ravimite kohta.

Eestis levivasse sigade Aafrika katku nakatunud metssead võivad saastada väljas hoitud allapanu (eriti põllul oleva põhu), samuti karjamaarohu või viljapõllu. Sigade allapanu nõude täitmisel tuleb järgida asjakohaseid bioohutusmeetmeid ning vältida viiruse pääsu loomapidamishoonesse allapanuga. Täiendava info saamiseks pöörduge VTA poole.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest on emise kohta 42 eurot aastas ja muu sea kohta 24 eurot aastas.

2.5. Munakanad

Toetust võib taotleda taotleja majapidamises kohustuseaastale eelnenud aasta 1. maist kuni kohustuseaasta 30. aprillini peetud munakanade keskmise arvu kohta või väiksema arvu kohta.

Munakanade arv arvestatakse täisarvuna, ümardamine toimub üldiste reeglite kohaselt lähima täisarvuni. Munakanade arv määratakse söötmisspäevade alusel, mis leitakse munakanade karja tuleku ja karjast lahkumise andmete põhjal. Munakana karja tuleku päev loetakse söötmisspäevade hulka, kuid karjast lahkumise päeva söötmisspäevade hulka ei arvestata. Keskmise munakanade arvu leidmiseks kalendrikuus tuleb kõigi karjas olnud munakanade söötmisspäevad summeerida ja see arv jagada kuus olevate päevade arvuga. Keskmise munakanade arv aastapikkusel perioodil leitakse summeeritud söötmisspäevade arvu jagamisel aastas olevate päevade arvuga 365 või liigaastal 366. Munakanaks loetakse põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ § 2 punktis 2 kohaselt munemisikka jõudnud kana, keda peetakse toidumunade tootmiseks. Keskmiselt jõuavad kanad munemisikka 4–6 kuu vanuselt. Kui kanu peetakse partiidena, lähtutakse partii munema hakkamise ajast. Kui loomapidaja alustab kanapidamist hiljem kui eelmise aasta 1. mai, siis tuleb munakanade keskmise leidmisel aluseks võtta ikkagi eelpool viidatud aastapikkune periood, mitte ajavahemik mille jooksul loomapidaja kanapidamisega tegelenud on.

Näide: Loomapidaja ostis 1. juulil 150 tibu. Munemisikka jõudsid kanad novembri alguses.

Kuna eelnevalt loomapidajal munakanu ei olnud, siis söötmisspäevi arvestada alates novembrist (aeg, mil hakati munatoodangut saama) kuni järgneva aasta 30. aprillini.

Keskmise arvu leidmine, kui munakanade arv kuue kuu jooksul ei muutu:

Vahemikus 1. november kuni 30. aprill kalendripäevi kokku 181

Söötmisspäevade summa kõigi munakanade kohta: $150 \times 181 = 27150$

Aasta keskmine munakanade arv: $27150 / 365 = 74,38$ ehk 74

Baasnõuded munakanade pidamisel

Kui taotletakse toetust munakanade heaolu nõuete täitmise eest, on baasnõueteks põllumajandusministri 19. juuni 2003. a määruse nr 59 „[Nõuded kanade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumile või ehitisele](#)“ § 13 lõigetel 2 ja 3 ja §-s 14 sätestatud nõuded:

- munakanadele on tagatud piisava suurusega ja teravate servadeta õrred, millel on iga kana jaoks ruumi vähemalt 15 cm. Õrsi ei tohi paigaldada allapanu kohale, õrte vaheline horisontaalkaugus on vähemalt 30 cm ning õrre ja seina vaheline horisontaalkaugus vähemalt 20 cm;
- munakanadele on tagatud vähemalt 250 cm² allapanuga pinda kana kohta, kusjuures allapanu katab vähemalt ühe kolmandiku põrandapinnast;
- munakanade paiknemistihedus alternatiivmeetodil pidamisel on kuni üheksa munakana 1 m² kasutatava pinna kohta.

Toetatavad põhitegevuse nõuded munakanade pidamisel

Kui taotletakse toetust munakanade heaolu nõuete täitmise eest, peab taotleja kohustuseaastal oma majapidamises 1 m² munakanade pidamise ruumi põrandapinna kohta kuni kaheksat kana.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär põhitegevuse nõuete täitmise eest munakana kohta on 2,37 eurot aastas.

2.6. Toetatav lisategevus

Kui taotletakse toetust koolituse nõude täitmise eest, osaleb taotleja või tema esindaja, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, loomade heaolu või loomade tervishoiu koolitusel või infopäeval, mis on toimunud enne taotluse esitamise aasta 15. juunit ja mitte varem kui 1. jaanuaril 2015. aastal ning mis on korraldatud MAK 2014-2020 meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“ või MAK 2007–2013 meetme „Koolitus- ja teavitustegevused” raames. Taotleja säilitab koolitusel osalemist tõendava dokumendi või selle ära kirja vähemalt 2020. aasta lõpuni. Koolitaja esitab PRIA-le andmed taotleja või tema esindaja koolitusel või infopäeval osalemise kohta. Üks füüsiline isik võib ühel koolitusel või infopäeval esindada vaid ühte taotlejat.

Aastatel 2017 kuni 2020 ei ole võimalik taotleda toetust sigade lisategevuse nõude täitmise eest. Lisategevuse nõude kohaselt tuleks sigadele võimaldada pääs välialale, kuid seoses sigade Aafrika katku levikuga tuleb siiski pidada loomakasvatushoones viisil, mis välistab sigade väljas pidamise ja kokkupuute muude loomadega.

Toetuse ühikumäär

Toetuse ühikumäär koolituse lisategevuse nõude täitmise eest on 75 eurot taotleja kohta aastas. Koolitusel osalemise eest makstakse toetust taotleja kohta kuni kaks korda MAK programmiperioodi jooksul. Koolitusel osalemise eest saab toetust taotleda ainult siis, kui taotleja peab põllumajandusloomi ning taotleb LHT toetust ka põhitegevuse nõuete täitmise eest.

Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa enne toetuse vähendamiste otsustamist ületab LHT toetuse eelarveaastaks määratud eelarve, rahuldab PRIA kõik taotlused kuni 100 loomühiku ulatuses iga taotlusel märgitud loomarühma kohta, vähendades seda ületava osa

puhul põhitegevuse elluviimise eest toetuse ühikumäära ulatuses, mis on vajalik kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks maksimaalsel võimalikul määral.

3. TAOTLEMINE

Kõik LHT toetuse taotlejad peavad olema kantud PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Avaldus taotleja andmete kandmiseks registrisse tuleb esitada esmakordsel toetuse taotlemisel hiljemalt koos pindalatoetuste taotlusega. Avaldust saab esitada uue e-PRIA aadressil <http://www.pria.ee/et/ePRIA>, vormi leiata ka aadressil http://www.pria.ee/et/Registrid/Toetuste_register. Kui registrisse kantud andmed on muutunud, esitab taotleja vabas vormis registrikande muutmise avalduse 15 tööpäeva jooksul andmete muutumisest arvates. Ajakohastatud andmed võimaldavad PRIA taotluste osas täiendavate küsimuste tekkimise korral taotlejatega operatiivselt ühendust võtta ja tagada ka toetuste kiire ja täpse maksmise. Kindlasti palume taotlejal üle kontrollida oma e-posti aadress PRIA kliendiregistris.

3.1. Taotluse täitmine

3.1.1. Taotluse täitmine vanas e-PRIAs

Toetuste taotlejad saavad pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse ja kõik taotluse lisavormid, taotluse muudatusavaldused ning ettevõtte üleandmise-ülevõtmise teabe esitada vana [e-PRIA](#) kaudu. e-PRIA portaalis on pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse vormi juures personaalselt Teile mõeldud lisainfo, samuti toimuvad enne taotluse esitamist eelkontrollid, mis annavad märku võimalikest vigadest Teie taotlusel.

Taotlusel ja sellele lisatud dokumentidel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotluse esitaja.

Valige [e-PRIAs](#) taotlusvormide seast „Pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus (vormid PT50 ja PT50A) ning ökoalade loetelu“ ja täitke see. Kui soovite LHT toetust taotleda märkige „JAH“ punktis 2.2. Seejärel täitke vajadusel nõuetele vastavuse küsimustiku osa ja põldude loetelu. Kui Teie kasutuses on ka põllumajandusmaad, kuid millele te toetust ei soovi taotleda, siis tuleb ka selline maa taotlusvormi põldude loetellu (vorm PT50A) kirja panna.

Kui soovite taotleda toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, tehke põldude loetelu veerus 22 (LHT ravimtaimed) märga põldudele, kus kasvatate [peatükis 2.3](#) nimetatud põllumajanduskultuure. Kui nimetatud kultuure ei kasvatata puhaskultuuridena vaid nad kasvavad segus teiste põllumajanduskultuuridega nt rohumaadel, siis märkige põhikultuurina taotlusele vastav põllumajanduskultuur (näiteks „rohhtaimed“) ning täpsustage kultuurid. Juhul, kui kasvatate kultuuri vähemalt 0,01 ha suurusel pinnal, on see võimalik märkida eraldi põlluna. Kui kasvatate kultuuri väiksemal pinnal kui 0,01 ha, siis märkige kõrvuti asuvad kultuuride kasvualad üheks põlluks, mille suurus peab olema vähemalt 0,01 ha. Kui kasvatate nimetatud kultuure spetsiaalselt lammastele-kitsedele mõeldud segus, märkige põllul kasvatatavaks kultuuriks „Ravim- ja maitsetaimede segu koos muude kultuuridega“ ning täpsustage kasvatatavad kultuurid „Minu põllud“ teenuses.

Kui pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus on esitatud, valige e-PRIAs taotlusvormide seast loomade heaolu toetuse loomade loetelu (vorm MT62C), täitke ja esitage see.

Koopia hobuse passist, kelle kohta taotleja toetust taotleb ja kes ei ole registreeritud PRIA põllumajandusloomade registris saab esitada Dokumendi üleslaadimine (pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks) kaudu.

Taotlusvormide täitmiseks on Teile abiks [e-PRIA juhendid](#).

3.1.2. Taotluse täitmine paber kandjal

Taotlusel ja sellele lisatud dokumentidel esitatud andmete õigsuse eest vastutab taotluse esitaja, kinnitades seda oma allkirjaga.

Taotlejad, kes taotlesid LHT toetust eelmisel kalendriaastal pabertaotlusvormil, saavad soovi korral maakondlikest teenindusbüroodest eeltäidetud taotlusvormi ([vormid PT50](#) ja [PT50A](#)). Eeltäidetud taotlusvorm on koostatud eelmise aasta taotluse andmete alusel, mida tuleb taotlejal 2017. a andmete esitamisel kontrollida ja vajadusel muuta ning täiendada. Taotluse täitmiseks on lubatud kasutada ka tühja eeltäitmata taotlusvormi, mille saate PRIA maakondlikest teenindusbüroodest või PRIA koduleheküljelt välja trükkides.

Eeltäidetud taotlusvormile PT50 märkige puuduvad andmed, tehke taotlemise kohta märgesid lahtris 2.2 ning täitke vorm MT62C (loomade heaolu toetuse loomade loetelu). Kui Teile kasutuses on ka põllumajandusmaad, kuid millele te toetust ei soovi taotleda, siis tuleb ka selline maa taotlusvormi põldude loetellu (vorm PT50A) kirja panna.

Kui soovite taotleda toetust lammaste ja kitsede heaolu nõuete täitmise eest, tehke põldude loetelu ([vorm PT50A](#)) veerus 23 (LHT ravimtaimed) märgesid põldudele, kus kasvatate [peatükis 2.3](#) nimetatud põllumajanduskultuure. Kui nimetatud kultuure ei kasvatata puhaskultuuridena vaid nad kasvavad segus teiste põllumajanduskultuuridega nt rohumaadel, siis märkige põhikultuurina taotlusele vastav põllumajanduskultuur (näiteks „rohutaimed“) ning täpsustage kultuurid lisalehel. Juhul, kui kasvatate kultuuri vähemalt 0,01 ha suurusel pinnal, on see võimalik märkida eraldi põlluna. Kui kasvatate kultuuri väiksemal pinnal kui 0,01 ha, siis märkige kõrvuti asuvad kultuuride kasvualad üheks põlluks, mille suurus peab olema vähemalt 0,01 ha. Kui kasvatate nimetatud kultuure spetsiaalselt lammastele-kitsedele mõeldud segus, märkige põllul kasvatatavaks kultuuriks „Ravim- ja maitsetaimede segu koos muude kultuuridega“ ning täpsustage kasvatatavad kultuurid eraldi lehel.

Palume pindalatoetuste taotluse ja maksetaotluse ning sinna juurde kuuluvad dokumendid täita loetavalt, soovitatavalt trükitähtedega. Kõik dokumendid tuleb taotlejal allkirjastada ning lisada täitmise kuupäev. Taotlusvormile tehtud igale parandusele palume alati lisada allkiri ja kuupäev.

4. TAOTLUSE ESITAMINE

Pindalatoetuste taotlusi ja maksetaotlusi võetakse vastu paber kandjal ja vanas [e-PRIAs](#) 2. - 22. maini 2017. a. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg on 23. maist kuni 16. juunini 2017. a, kuid sel juhul vähendatakse toetust 1% iga hilinenud tööpäeva kohta. Kui taotlus on esitatud nädalavahetusel või riigipühapäeval, loetakse hilinenud päevade arvestamisel taotlus esitatuks nädalavahetusele või riigipühapäevale järgneval esimesel tööpäeval.

Kuni 16. juunini võib põlde ja loomi taotlusele lisada või taotluseliste loomade arvu suurendada. Pärast 16. juunit 2017. a. esitatud taotlusi menetlusse ei võeta. Taotleja saab esitada ainult ühe pindalatoetuste taotluse aastas kõigi oma põllumajanduslike majapidamiste/ettevõtete kohta kokku.

Kui Te ei ole veel PRIA klient või kliendiandmeid on vaja muuta, saate vastavad toimingud teha uues e-PRIA iseteeninduskeskkonnas <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses "Kliendi andmed". NB! Uude e-PRIAsse ei saa siseneda pangaparoolidega läbi riigiportaali <https://www.eesti.ee>.

Uues e-PRIAs tehtud andmete muudatused jõustuvad koheselt, kuid uued andmed jõuavad vanasse e-PRIAsse 15 minuti pärast.

NB! Kui taotleja taotleb lisaks LHT-le kas KSM, MULD, KSA, KSK, SORT või MAH toetust, mille korral on taotluse esitamine kohustuslik läbi e-PRIA, tuleb ka LHT taotlus ja lisavorm MT62C esitada e-PRIA vahendusel.

Taotluse esitamine läbi vana e-PRIA

Taotluse saab esitada internetis e-PRIA kliendiportaali vahendusel. e-PRIA portaali saab siseneda PRIA kodulehe kaudu (www.pria.ee). e-PRIA portaalis on ka vajalikud kasutusjuhendid. e-PRIAs taotluse esitamiseks ei pea minema PRIA maakondlikku teenindusbüroosse, kuid büroodes on e-PRIA kliendarvutid ka kohapeal kasutamiseks olemas ning vajadusel juhendavad kliente klienditeenindajad. e-PRIAsse sisenemiseks on kliendil vaja ID-kaarti ja selle PIN-koode. Lisaks on võimalik siseneda Mobiil ID-d või internetipanga kasutajatunnuseid kasutades läbi riigiportaali <https://www.eesti.ee>

Taotlusperioodil saate pöörduda e-PRIAs taotluste esitamiseks tasuta juhendamisteenuse saamiseks konsulentide poole. Juhendamisteenust koordineerib Maaelu Edendamise Sihtasutus. Täpsem info ja teenuse osutajate nimekiri on aadressil: <http://www.pikk.ee/teenused-ja-tooted/e-pria-kasutamise-juhendamine>.

e-PRIAs näeb klient eelmis(t)el aasta(te)l e-PRIA kaudu esitatud taotlusi „Dokumendid“ menüüst „Esitatud“ alt alates aastast 2012. Kõik taotlusega seotud dokumendid on nähtavad alajaotuses „Dokumendiga seotud failid“.

Kuna taotlusvooru viimastel päevadel on e-PRIA kasutamise aktiivsus olnud tavapäraselt väga suur, siis võib PRIA suurest koormusest tulenevate probleemide ennetamiseks piirata e-PRIAsse sisenejate arvu. Kui taotlusvooru viimastel päevadel ei õnnestu e-PRIAsse kohe siseneda, palume mõne aja pärast uuesti proovida. Kui tegemist on taotlusvooru viimase vastuvõtupäevaga ja taotluse esitamine läbi e-PRIA siiski ei õnnestu, palume esitada taotluse e-posti teel digitaalselt allkirjastatult info@pria.ee, saata postiga või tuua lähimasse maakondlikku teenindusbüroosse.

NB! Kui taotlusvooru ajal ei õnnestu e-PRIA kaudu taotlust esitada, tuleb seda kindlasti teha teisi võimalusi kasutades!

Taotluse esitamine paberil ja e-posti teel

Taotlusi saab esitada ka PRIA maakondlikes teenindusbüroodes, mis on avatud esmaspäevast reedeni kl 8.30-16.00.

Paberil taotluse esitamisel palume võtta kaasa isikut tõendava dokumendi. Kui taotleja eest kirjutab taotlusele alla esindaja, peab ta taotlusega koos esitama taotleja poolt kinnitatud lihtkirjaliku volituse.

Maakondlikus teenindusbüroos kliendarvuti kasutamiseks ja taotluse esitamiseks soovime broneerida aja (kodulehel www.pria.ee/reg, infotelefonil 737 7679 või [teenindusbüroo telefonil](http://www.pria.ee/teenindusburoo)). Soovime seda võimalust kasutada, et vältida järjekorras ootamist.

Posti teel võib taotlusi saata alates 2. maist ning taotluse esitamise ajaks loetakse varaseim postitempli kuupäev. Taotluse palume saata maakondliku teenindusbüroo aadressil või PRIA keskusesse - Tähe 4, Tartu 51010.

Soovi korral saab taotluse esitada elektrooniliselt e-posti aadressil info@pria.ee. Elektrooniliselt esitatavad dokumendid tuleb kinnitada digitaalallkirjaga.

PRIA maakondlike teenindusbüroode töötajate ülesandeks on taotlusvormide ning juhendmaterjali jagamine ning taotluste vastuvõtmine. PRIA teenistujad ei tohi taotlejale taotlustele kantavate andmete osas sisulist nõuannet jagada, küll aga võib nende käest küsida teavet üldise informatsiooni, õigusaktide jms kohta. Taotlusedokumentide vorme saab PRIA maakondlikest teenindusbüroodest ja võib välja trükkida koduleheküljelt.

Vajadusel saab taotlemise ja e-PRIA kasutamise kohta nõu küsida PRIA otsetoetuste infotelefonil 7377 679. Maakondlike teenindusbüroode kontaktandmed leiate PRIA kodulehelt <http://www.pria.ee/et/pria/teenindusbrood>

Millised dokumendid tuleb PRIAle esitada?

- kui taotleja andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab ta koos taotlusega PRIAle [avalduse](#) oma andmete kandmiseks registrisse. Avalduse saab esitada uues e-PRIAs (<http://www.pria.ee/et/ePRIA>) ja maakondlikus teenindusbüroos, vormi leiate samuti PRIA kodulehelt;
- pindalatoetuste taotlus ja maksetaotlus ([vorm PT50](#)) põldude loeteluga ([vorm PT50A](#)) ja kaartidega;
- loomade loetelu ([vorm MT62C](#));
- kogu majapidamise/ettevõtte üleandmisel soovituslik vorm „[Teave põllumajandusliku majapidamise/põllumajandusettevõtte üleandmise-ülevõtmise kohta ja taotlus ülevõtjale toetus\(t\)e maksmiseks](#)“ teenuse „Dokumendi üleslaadimine (pindalatoetuste taotluse lisadokumentide esitamiseks)“ kaudu või paberkaardil;
- kui andmed põllumajandusmaa kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse, esitab ta katastrikaardi või muu kaardimaterjali, millel on märgitud põldude numbrid, piirid ja katastritunnused. Sel juhul kannab PRIA need andmed registrisse.

Palume mitte jätta taotluse esitamist viimasele päevale!

5. TAOTLUSEL ESITATUD ANDMETE MUUTMINE VÕI TAOTLUSE MENETLEMISE LÕPETAMINE

Taotlusel esitatud andmeid võib täiendada või taotluse menetlemise osaliselt või täielikult lõpetada (annulleerida), esitades taotluse [muutmis-](#) või [annulleerimisavalduse](#). e-PRIA kaudu e-taotluse esitanud taotleja saab oma taotluse andmeid muuta ja annulleerida [e-PRIAs](#).

Soovituslikud vormid on saadaval PRIA kodulehel ja maakondlikes teenindusbüroodes.

Kui põllumajandustootjal ei ole võimalik kavandatud tegevusi teha või ilmastiku tõttu ei anna need soovitatav tulemus, tuleb esitada sellekohane kirjalik teave 15 tööpäeva jooksul arvates kavandatud tegevusi takistava asjaolu esinemisest, muutes vajadusel taotlusel esitatud andmeid. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest või toetussumma vähendamisest ja toetusest ilmajäämisest.

5.1. Põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üleandmine pärast toetuse taotluse esitamist

Kui pärast toetuse taotluse esitamist ja enne kõigi toetuse saamise nõuete täitmist, sh nõuetele vastavuse nõuded, läheb kogu põllumajanduslik majapidamine/ettevõtte ühelt omanikult üle teisele, on võimalik toetuse maksmine uuele omanikule. Selleks peab põllumajandusliku majapidamise/ettevõtte üle võtnud isik ülevõtmisperioodil esitama PRIA-le majapidamise/ettevõtte ülevõtmist tõendavad dokumendid ja taotlema toetuse maksmist. Ülevõtmisperioodiks, mille jooksul tuleb esitada ka nimetatud dokumendid, on 23. mai kuni 1. september.

Ülevõtmise puhul antakse kõik üleandja toetuse taotlemisega kaasnevad õigused ja kohustused ülevõtjale.

Juhul kui ülevõtmist tõendavaid dokumente eelpool nimetatud ajavahemikul ei esitata, siis makstakse toetus üleandjale, kui toetuse saamise nõued on täidetud.

5.2. Taotlusel esitatud andmete muutmine

Taotlusel esitatud andmete muutmiseks esitab taotleja PRIA-le taotluse muudatusavalduse vormi.

- Kuni 16. juunini on võimalik loomi lisada või loomade arvu suurendada;
- Taotluse saab osaliselt või tervenisti tagasi võtta kuni kohapealse kontrolli toimumiseni või kohapealsest kontrollist teatamiseni, PRIA leitud vigadest teadaandmiseni, ületaotlemiskirja saamiseni või toetuse määramise otsuse tegemiseni;
- Taotleja teavitab PRIA-t 15 tööpäeva jooksul kirjalikult pärast taotluse esitamist tekkinud olulistest muudatustest ja nõuete täitmist takistavatest asjaoludest. Nii on võimalik hoiduda järgnevatest arusaamatustest, toetussumma täiendavast vähendamisest või sellest ilmajäämisest.
- Puuduseid taotluses, mille osas on taotlejat teavitatud e-PRIA vahendusel või kirjalikult, on samuti võimalik kõrvaldada vaid 16. juunini. Hilisemate muudatuste osas võidakse muudatust nõuete täitmise hindamisel arvestada, kuid toetust muudatusega seotud loomale siiski maksta enam ei saa.
- Juhul kui muudatused on tingitud erandlikest asjaoludest või vääramatust jõust (vt [vääramatu jõud ja erandlikud asjaolud p 5.4.](#)), siis taotleja teavitab sellest PRIA-t 15 tööpäeva jooksul arvates kavandatud tegevusi takistava asjaoluselgumisest.

5.3. Taotluse menetlemise lõpetamine (annulleerimine)

Taotluse saab annulleerida kuni:

- kohapealsest kontrollist või PRIA leitud vigadest teatamiseni;
- toetuse määramise otsuse tegemiseni.

Taotluse annulleerimisel on taotleja samas seisus, nagu enne taotluse esitamist – ainult taotluste vastuvõtmise perioodi jooksul saab ta esitada uue taotluse.

5.4. Vääramatü jõud ja erandlikud asjaolud

Vääramatü jõud on asjaolu, mida taotleja ei saanud mõjutada ja mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt ei saanud temalt oodata, et ta kohustuse võtmise ajal selle asjaoluga arvestaks, seda väldiks või takistava asjaolu või selle tagajärje ületaks.

Vääramatü jõuna või erandliku asjaoluna käsitatakse näiteks järgmisi juhtusid:

- taotleja surm;
- taotleja pikaajaline töövõimetus;
- põllumajandusettevõtte olulise osa sundvõõrandamine, kui kohustuse võtmise päeval ei olnud sellist sundvõõrandamist võimalik ette näha;
- raske loodusõnnetus, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist;
- loomakasvatushoone hävimine õnnetuse tagajärjel;
- kogu või osa põllumajandustootja karja kahjustav loomataud;
- looma surm haiguse tagajärjel;
- looma surm õnnetusjuhtumi tõttu, mille eest toetusesaajat saa vastutavaks pidada.

Vääramatü jõu olemasolu hindamisel võetakse arvesse üksikjuhtudel ilmnenu asjaolusid. Vääramatü jõud peab olema tekkinud kummagi poole süüta. Näiteks kui taotlejal on maa kasutamiseks sõlmitud rendileping ja rendileandja seda rikub, ei ole tegemist vääramatü jõuga. Lepingu rikkumisel saab taotleja oma õiguste kaitseks pöörduda maakohtusse [tsiviilkohtumenetluse seadustikus](#) sätestatud alustel ja korras.

Vääramatust jõust ja erandlikest asjaoludest tuleb PRIAt teavitada kirjalikult 15 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, kui seda on võimalik teha. Teavituse tulemusena on PRIAl võimalik kontrollida teavituses toodud asjaolude olemust (nt ei ole vääramatü jõud või erandlik asjaolu tehnika purunemine) ja arvestada sellega toetuse nõuete rikkumise hindamisel. Taotleja peab arvestama, et erandlikest asjaoludest teavitamine võib leevendada tähtajaks nõude täitmata jätmise sanktsiooni, kuid ei vabasta nõude täitmisest ja nõue tuleb täita esimesel võimalusel. Eelnevast tulenevalt võetakse teavitus menetlusse, mille tulemusena selgub sõltuvalt asjaoludest ka selle mõju toetusele, kuid eraldi vastuskirja võimalike tagajärgede kohta taotlejatele ei saadeta.

6. TAOTLUSE KONTROLLIMINE

Taotluse kontrollimine jaguneb administratiivseks ja kohapealseks kontrolliks. Kontrollitakse, kas taotleja ja taotlusalaused loomad vastavad toetusõiguslikkuse ning nõuetele vastavuse süsteemi nõuetele. Lisaks kontrollitakse nõuetega sätestatud dokumente. PRIA viib administratiivset kontrolli läbi eelkõige elektrooniliste vahendite kaudu, sh ristkontroll, mille käigus kontrollitakse peamiselt toetusõiguslikkuse tingimuste täitmist. Administratiivset kontrolli tehakse kõikide esitatud taotluste üle.

6.1. Administratiivne kontroll

Administratiivselt kontrollitakse:

- kas looma tõug, liik ja vanus on toetusõiguslik taotletud toetuse jaoks;
- kas LHT taotlusalaused loomad on kantud põllumajandusloomade registrisse ja neid peetakse registris olevas loomakasvatushoones;
- kas LHT taotlemisel lammastele ja kitsedele on taotleja märkinud taotlusele põllud ja täpsustanud põldudel lammaste-kitsede jaoks nõutud põllumajanduskultuure;
- LHT lisatoetuse taotlemise korral kontrollitakse koolituste läbimise nõude täitmist;

- nõuetele vastavuse süsteemi osas taotleja loomadega seotud sündmustest teavitamist ning loomade identifitseerimist ja registreerimist registri andmete alusel;
- nõuetele vastavuse raames maastikuelementide säilitamiskohustuse täitmist.

Kui administratiivse kontrolli käigus avastatakse märke võimalikust nõuete rikkumisest, viiakse läbi järelkontroll mistahes teise asjakohase menetluse abil ja vajaduse korral kohapealne kontroll, või saadetakse järelepärimine taotlejale.

6.2. Kohapealne kontroll

Kohapealsed kontrollid algavad pärast taotluste vastuvõttu ning kestavad vajadusel aasta lõpuni. Kohapealseid kontrole tehakse kontrollvalimite alusel.

Kui taotlejale on kohapealsest kontrollist ette teatatud, hoiab ta sellesse loomarühma kuuluvat looma, kelle kohta ta toetust taotleb, selliselt, et oleks võimalik kontrollida:

- * veise, vasika, kitse ja lamba kõrvamärkide olemasolu ja identifitseerimisnumbreid;
- * hobuse transpordri numbrit, juhul kui hobusele on paigaldatud transponder, muul juhul hobuse välimikku.

Dokumendid, mis peavad olema kättesaadavad kohapealses kontrollis : põlluraamat(ud), maa kasutusõigust tõendav dokument, munakanade üle peetav arvestus, sigade üle peetav arvestus, karjaraamat, hobuse pass või põlvnemistunnistus, veisepass, loomade ostu/müügi dokumendid, tapasertifikaadid, veterinaartõendid, volitatud veterinaararsti kirjalikud kinnitused, ravimi- ja söödaarvestus.

VTA kontrollib kohapeal LHT taotlejate loomadel identifitseerimise ja registreerimise nõudeid ning loomapidamise nõuetekohasust toetuse saamiseks.

PRIA kontrollib toetuse nõudeid (lammaste ja kitsede karjatamiseks kasutatavaid vahetatakse karjamaid; lammastele ja kitsedele kasvatakse sööda täienduseks ja looma tervise tugevdamiseks vähemalt 5 määruuses loetletud kultuuri; rohumaad ei tohi üle karjatada).

Kui taotlejal on karjatatavaid põlde, siis kontrollitakse põldude pindalasisid sama moodi, nagu teistel pindalatoetustel. Pindalasisid kontrollib PRIA. Kohapeal kontrollitakse, kas kultuur, maakasutus ja pindala vastavad taotletule ning kas toetuse saamise nõuded on täidetud. PRIA võib kasutada kohapealsete kontrollide läbiviimiseks ka ATVsid. ATV kasutamisest antakse taotlejale eelnevalt teada.

Maa kasutusõigust kontrollitakse kohapealse kontrolli käigus, kuid kasutusõiguse puudumine võib selguda ka halduskontrollis.

Toetuse nõuete rikkumist hinnatakse vastavalt selle raskusele, ulatusele ja kestusele. Hindamine toimub hindamismatriksite alusel, mis avaldatakse PRIA kodulehel. Kohapealset kontrolli läbiviiv teenistuja võib rikkumise hindamisel kasutada kaalutusõigust ja anda hindamismatriksist erinevaid punkte.

Põllu pindala mõõtmised teostatakse mööda toetusõigusliku põllumajandusmaa ja põllumajanduskultuuri piiri, kontrollides põllumajandustootja taotletud pinna vastavust tegelikule olukorrale. Kahtluste ja vaidluste korral on otsuse aluseks kohapealse kontrolli tulemused. Kui taotleja või tema esindaja viibib kohapealse kontrolli juures, näitab ta vajadusel järelevalveametnikule ette põllu piiri.

Visuaalselt kontrollitakse, kas HPK raames säilitamisele kuuluvad maastikuelemendid, mis on arvestatud põllumajandusmaa pindala hulka, vastavad kehtestatud parameetritele (sõltuvalt maastikuelemendi tüübist kontrollitakse selle suurst, laiust, kõrgust või pikkust jms) ja asukohale ning kas põllu maakasutus vastab maastikuelemendiga seotud maakasutusele (nt kas põllusaar asub põllumaal – maakasutus P või M). Erinevuste leidmisel maastikuelemendid mõõdistatakse ning mittevastavad maastikuelemendid arvestatakse põllu pindalast välja.

[Euroopa komisjoni rakendusmääruse \(EL\) nr 809/2014](#) artikli 38 ja 40 kohaselt võib kontrollimisel kasutada kaugseiret. Kaugseire teel tehtava kontrolli puhul mõõdetakse arvutis, kõrgresolutsiooniga (0,5-0,6 m piksliga) piltidelt põllumajandustootjate poolt taotletud põldude pindalaid. Pildid, millelt tehakse mõõtmisi, on tehtud kontrolli aasta toetusperioodi kestel ja on mõeldud ainult sihtotstarbeliseks kasutamiseks. Neid ei tehta kogu Eesti territooriumi kohta. Kui kaugseire teel ei ole kontrollitava taotluse põldude pindalaid võimalik piisavas ulatuses mõõta või on kaugseire teel tehtud mõõtmisega tuvastatud pinnaerinevus, suunatakse põld edasi kohapealsesse kontrolli. Kohapeal viiakse läbi täiendavad mõõtmised GPSiga.

Kuna puudega kaetud alal ei ole tootmine võimalik samamoodi nagu puudeta alal, siis arvatakse põllu toetusõiguslikust pindalast välja alad, kus puude ja/või kadakate arv hektari kohta ületab 50. Arvestus toimub vaid puudealuse pinna, mitte kogu põllu pinna suhtes. Nt on 5 ha põllu ühes osas umbes 0,6 ha ulatuses puudega kaetud ala, millel kasvab 36 puud. Arvestatuna 1 ha peale on sellel alal 60 puud, mistõttu puudega kaetud osa mõõdetakse põllu pinnast välja. Kui sellel pinnal oleks 15 puud, siis arvestatuna 1 ha kohta on seal 25 puud ja seda ala välja ei mõõdetata.

Kohapealses kontrollis ei loeta toetusõiguslikeks alaliselt liigniiskeid alasid, millel liigse vee tõttu ei ole võimalik põllumajanduslikku tegevust (rohumaade puhul niitmist või karjatamist, põllukultuuride puhul kultuuri rajamist, harimist ja koristust) läbi viia. Sellised alad on näiteks kobraste üleujutusasad, tiigid ning alad, mida ei saa lugeda heas korras olevaks põllumajandusmaaks, nt soodid, mudamüklad ja roostikud. Sellised alad kuuluvad registrist kustutamisele.

Nõuetele vastavuse kontrolle tehakse aastaringelt. VTA, Põllumajandusamet (PMA) ja Keskkonnainspeksioon (KKI) kontrollivad kohapeal kohustuslike majandamisnõudeid. PRIA kontrollib kohapeal HPK nõuete täitmist juhul, kui taotlejal on põllumajanduslikku maad. KKI kontrollib lisaks ka HPK määruses toodud veekaitse nõudeid.

HPK nõuete ning KM nõuete kontroll on kirjeldatud [PRIA kodulehel](#).

Kohapealses kontrollis täidetakse kontrollaruanne koos lisadega, kuhu ka taotlejal on võimalik lisada omapoolsed märkused. Kontrollaruande allkirjastavad inspektor ja taotleja või tema volitatud esindaja. Kontrollaruande allkirjastamisega tõendab taotleja või tema esindaja kohapealse kontrolli toimumist ja et on tutvunud kohapealse kontrolli raames tuvastatud leidudega. Kui kohapealses kontrollis on tuvastatud eiramisi või on mõõdetud põldusid, siis saadetakse taotlejale postiga kontrollaruande koopia. Taotleja soovil võib kontrollaruande koopia saata ka taotleja aruandele märgitud e-posti aadressil. Kui taotlejal on pretensioone kohapealse kontrolli läbiviimise või kohapealse kontrolli tulemuste kohta, siis saab ta need esitada 15 kalendripäeva jooksul arvates kontrolli toimumisest või kontrollaruande koopia kättesaamisest.

7. TOETUSE VÄHENDAMINE

Toetuste vähenduse arvestamine toimub vastavalt [komisjoni määrusele nr 640/2014](#).

Kui taotlusel märgitud loomade arv erineb kindlaksmääratud loomade arvust.

Taotlusel esitatud ja kindlaksmääratud loomade vahe	Toetuse määra vähendamine
Kindlaksmääratud loomade arv taotleja karjas on suurem kui taotlusel esitatud loomade arv.	Toetus määratakse taotluses märgitud loomade andmete alusel.
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on kuni kolm looma.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi määratud protsendi* võrra
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on suurem kui kolm looma ja määratud protsent* ei ületa 10.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi määratud protsendi* võrra.
Taotlusel esitatud loomade arvu ja kindlaksmääratud loomade arvu vahe on suurem kui kolm looma ja määratud protsent* on suurem kui 10, kuid ei ületa 20.	Toetust vähendatakse kindlaksmääratud loomade arvu järgi kahekordse määratud protsendi* võrra.

* **Määratud protsent** – vähendamise aluseks on protsent, mille arvutamiseks jagatakse taotluses märgitud loomade arv, mille osas on avastatud eeskirjade eiramisi, kindlaks määratud loomade arvuga ja korrutatakse sajaga.

Näide: Kui taotleja taotles LHT toetust 100 hobuse kohta, kuid kohapealses kontrollis selgus, et hobuseid on karjas alles 90, siis leitakse erinevuse protsendivahemik järgmiselt:
 $10/90 \times 100 = 11\%$. Kuna taotlusel esitatud hobuste arv on kontrollimisel selgunud hobuste arvust suurem üle 3 looma ja loomade arvu erinevus ületab 10%-i, aga jääb alla 20%-i, siis vähendatakse toetussummat kindlaksmääratud loomade arvu järgi kahekordse määratud protsendi* võrra.

Toetuse vähendamine taotluse hilinenult esitamise eest

Kui taotlus esitatakse hilinenult ajavahemikul 23. maist 16. juunini 2017. a, vähendatakse toetust 1% iga hilinetud tööpäeva kohta.

Toetuse vähendamine nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumise tõttu

Nõuetele vastavuse süsteemi nõuete rikkumisest tulenevad vähendamised on lahti seletatud [nõuetele vastavuse trükises](#).

Toetuse vähendamine toetuse saamisest teavitamise nõude rikkumise tõttu

Toetuse saamisest teavitamise nõude rikkumisel vähendatakse toetust vastavalt [PRIA kodulehel](#) olevale hindamismatriksile.

8. TOETUSE MÄÄRAMINE VÕI TAOTLUSE RAHULDAMATA JÄTMINE

PRIA peadirektor otsustab LHT toetuste taotluste rahuldamise või rahuldamata jätmise hiljemalt 10. veebruariks 2018. a

Määratud toetuse kohta leiate teabe vana [e-PRIA](#) portaalist „Teenused“ vahelehel. Määratud

toetussummad avalikustatakse ka PRIA kodulehel <http://www.pria.ee> 10 tööpäeva jooksul arvates otsuse tegemisest. Toetuse vähendamise või taotluse rahuldamata jätmise otsusest teavitab PRIA Teid kirjalikult, saates käskkirja väljavõtte 10 tööpäeva jooksul pärast otsuse tegemist. Kui olete pindalatoetuste taotlusel märkinud, et soovite saada otsuse elektrooniliselt, siis paberil saatmist ei toimu ja saate otsusega tutvuda e-PRIA portaalis „Dokumendid“ vahelehel. Paberil väljavõtet ei saadeta ka taotlejale, kelle toetust ei vähendata.

Taotluse rahuldamata jätmise alused on kajastatud EL ÜPP rakendamise seaduse ([ELÜPS](#)) § 79. Taotlus jäetakse rahuldamata, kui:

- taotlusel ja/või taotluse lisadel puudub taotleja allkiri ja taotlejaga ei õnnestu ühendust saada (kehtetu taotlus);
- taotleja andmed ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse ning taotluses esitatud andmete alusel ei ole võimalik temaga ühendust võtta;
- taotlus on esitatud pärast 16. juunit 2017. a.;
- taotleja ei võimalda läbi viia kohapealset kontrolli;
- taotleja ei vasta vähemalt ühel kohustuseaastal konkreetse toetuse toetusõiguslikkuse nõuetele. Juhul kui toetusõiguslikkuse nõude rikkumine tuvastatakse kohustuseperioodi esimesest aastast hilisemal aastal, nõutakse eelnevatel aastatel makstud toetus tagasi;
- taotleja on taotlusele märkinud tegelikust nõuetekohasest tuvastatud loomade arvust üle 20% suurema loomade arvu, sel juhul jääb taotleja loomagrupi osas toetusest ilma. Kui erinevus on üle 50%, arvatakse taotleja lisaks veel üks kord järgneva kolme aasta jooksul toetusesaajate hulgast välja tuvastatud loomade arvu erinevusele vastava summa ulatuses;
- HPK nõuete rikkumise äärmusliku ulatuse, raskusastme või kestvuse korral või kui esineb korduvaid ränki nõuete rikkumisi, jäetakse taotlus lisaks taotlusaastale ka järgmisel aastal rahuldamata toetuse osas, millele nõuetele vastavuse nõuded kehtivad.

9. TOETUSE MAKSMINE

LHT toetus makstakse välja hiljemalt 30. juuniks 2018. aastal.

Arveldusarve numbri või omaniku nime muutumisel tuleb taotlejal kohe PRIAt teavitada. Andmeid on võimalik muuta uue e-PRIA iseteeninduskeskkonna <http://www.pria.ee/et/ePRIA> teenuses "Kliendi andmed".

Seoses sellega, et PRIAl ei ole õigust kanda toetusraha kellegi teise kui vaid toetuse taotleja arveldusarvele, ei ole võimalik esitada PRIAle kolmanda isiku arveldusarve andmeid. Nende klientidega, kes on varem kellegi teise arveldusarve andmed registrisse andnud, võtab PRIA ühendust ja palub registriandmed parandada ehk esitada enda arveldusarve andmed.

Tulude deklareerimisega seotud küsimustega palume pöörduda otse Maksu- ja Tolliameti poole infotelefonil 1811 või e-kirja teel aadressil fyysisik@emta.ee.

Lisainfot toetuste maksustamise kohta leiate Maksu- ja Tolliameti kodulehelt <http://www.emta.ee/?id=27393>.

Vanas e-PRIAs on võimalik Teil vaadata oma kõige täpsemat ja viimast finantssuhete seisu PRIAga. Näha saab Teile tehtud/tehtavaid makseid ja kõiki võlgnevusi. Maksete leheküljel on vaikumisi toodud maksed viimase aasta jooksul. Samuti on toodud ka need maksed, mis tehakse tulevikus (makse kuupäev on kas täidetud tuleviku kuupäevaga või on täitmata). Sel kuupäeval, kui PRIA finantsosakond on omalt poolt tellinud riigikassast raha Teile väljamakseks (reeglina 2-7 päeva jooksul), saab väljamakse kuupäev Teile e-PRIAs nähtavaks. Kui kuupäev on e-

PRIAs nähtav, siis sel päeval ka toetusraha Teie arvele laekub.

10. OTSUSE VAIDLUSTAMINE

Kui Te ei ole PRIA otsusega nõus, on Teil võimalus esitada [haldusmenetluse seaduse](#) nõuetele vastav vaie PRIA peadirektorile, põhjendades omapoolset seisukohta. Vaie tuleb edastada 30 kalendripäeva jooksul pärast haldusakti kättesaamist aadressil Tähe 4, Tartu 51010. Vaide põhjal vaadatakse taotlus uuesti üle ja tehtud otsusest teavitatakse Teid kirjalikult.

Tulenevalt [haldusmenetluse seaduse](#) § 76 lõikes 2 sätestatu kohaselt märgitakse vaides:

- 1) haldusorgani nimetus, kellele vaie on esitatud;
- 2) vaide esitaja nimi või nimetus, postiaadress ja sidevahendite numbrid;
- 3) vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu;
- 4) põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi;
- 5) vaide esitaja selgelt väljendatud nõue;
- 6) vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega

toimu kohtumenetlust;

- 7) vaidele lisatud dokumentide loetelu.

Vaidele kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja. Vaide esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitust tõendava dokumendi, kui seda ei ole varem esitatud.

11. TOETUSE TAGASINÕUDMINE

Kui pärast toetuse väljamaksmist selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, eelmiste aastate toetus on välja makstud alusetult, peab ta saadud toetuse tagasi maksuma. [ELÜPS](#) § 111 lg 5 alusel jäetakse toetus taotlejalt tagasi nõudmata, kui tagasinõutav summa ei ületa 100 eurot.

Alusetult väljamakstud toetussummade tagasinõudmiseks on kuni 10-aastane tähtaeg. Tagasimakse kohustust ei kohaldata, kui ajavahemik toetuse maksmise kuupäevast kuni kuupäevani, mil PRIA toetuse saajat esimest korda makse alusetusest teavitab, on pikem kui kümme aastat.

12. TOETUSE ANDMISEST JA KASUTAMISEST TEAVITAMINE

Toetuse saaja on kohustatud teavitama avalikkust toetuse andmisest ja kasutamisest, et asjakohane toetatav objekt või tegevus on viidud ellu või viiakse ellu Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist. Juhul kui toetuse saajal on olemas toetatava objekti või tegevusega seotud veebileht, tuleb sellel avaldada MAK logo ja Euroopa Liidu embleem ning esitada objekti või tegevuse lühikirjeldus. Toetuse teavitamisega seonduv on reguleeritud [maaeluministri 22.12.2015 määrusega nr 26](#). Täiendav info on PRIA kodulehel http://www.pria.ee/et/oluline-info/vaade/tahistamine/mak_uus/

13. LHT TOETUSE ALUSEKS OLEVAD ÕIGUSAKTID

Kõigi õigusaktide puhul palume arvestada, et lisaks akti nimetuses olevatele esialgsetele kuupäevadele võib neis olla hilisemaid muudatusi. Õigusakte elektroonilisest Riigi Teatajast lugedes palume valida hetkel kehtiv versioon.

13.1. Eesti õigusaktid

- [Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus \(ELÜPS\)](#)
- Maaeluministri 30. aprilli 2015. a määrus nr 56 „[Loomade heaolu toetus](#)”

- Maaeluministri 17. aprilli 2015. a määrus nr 32 „[Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus](#)“
- Põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määrus nr 4 “[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded](#)”
- Maaeluministri 22. detsembri 2015. a määrus nr 26 „[Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi \(EAFRD\) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020](#)“
- [Veeseadus](#)
- [Haldusmenetluse seadus](#)
- [Loomakaitseseadus](#)
- [Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus](#)
- [Loomatauditõrje seadus](#)
- Põllumajandusministri 21.12.2009 määrus nr 128 „[Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord](#)“
- Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2014. a määrus nr 103 „[Põllumajandusloomade register](#)“

13.2. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu ning Komisjoni määrused

- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1305/2013](#), Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548);
- [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus \(EL\) nr 1306/2013](#) ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/200, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 809/2014](#), 17. juuli 2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega;
- [Komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) nr 640/2014](#), 11. märts 2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas;
- [Komisjoni rakendusmäärus \(EL\) nr 808/2014](#), milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68);

13.3. Muud dokumendid

- European Commission guidance document ([DSCG-2014-32 FINAL- Rev2 FINAL](#)) ON-THE-SPOT CHECKS ACCORDING TO ART. 24, 25, 26, 27, 30, 31, 34, 35, 36,37, 38, 39, 40, 41 OF REGULATION (EU) NO 809/2014 AS AMENDED BY REGULATION (EU) 2015/2333 CLAIM YEAR 2016, GUIDANCE FOR ON-THE-SPOT CHECKS (OTSC) AND AREA MEASUREMENT1;

Eesti õigusaktidega saab tutvuda Riigi Teataja kodulehel www.riigiteataja.ee. Euroopa Liidu õigusaktidega kodulehel <http://eur-lex.europa.eu>. Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020 saab tutvuda Maaeluministeeriumi kodulehel www.agri.ee. Muude toetuse menetlemisel aluseks olevate dokumentidega PRIA kodulehel www.pria.ee.

Käesolev juhend on koostatud abistavaks materjaliks toetuste taotlemisel. Juriidiliseks aluseks toetuste taotlemisel ja kasutamisel on õigusaktid.